

Per què no recordem res abans dels tres anys? I si no recordem res, de què serveixen les activitats que fem amb els més menuts? - Ara.cat memòria-; i les vies somatosensorials, que produeixen les sensacions tàctils, tèrmiques, del dolor (nociceptives), de l'estat i la posició del propi cos (proprioceptives) i dels moviments corporals (cinestèsiques).

Quin sentit té aquesta etapa d'aprenentatges que no recordarem, i com la podem aprofitar?

És, en definitiva, l'època de descobrir el propi cos, però no de qualsevol manera sinó en relació a l'entorn, segons les seves vivències diàries, que aniran modelant les connexions de l'escorça cerebral. Per aquest motiu, un dels instints bàsics en aquesta etapa de la vida és la curiositat. Els infants tenen curiositat per tot: per tocar, olorar, tastar, manipular, imitar... És l'època d'adaptar-se a l'entorn, d'aprendre de manera preconscient què hi trobarà, i com pot manipular tot allò que hi trobi, incloses les altres persones (els comportaments socials).

Des d'un punt de vista evolutiu, en aquesta època els nens aprenen a adaptar-se a l'entorn, per a sobreviure-hi. És important, doncs, deixar que hi interaccionin, vetllant únicament perquè no prenguin mal. Però han de tocar-ho tot, olorar-ho tot, manipular-ho tot. Se'ls han d'oferir, doncs, ambients rics en estímuls, no només físics sinó també emocionals i socials. Han d'aprendre preconscientment què són les emocions, que ells en tenen i els altres també. Recordem que en aquestes edats tant els centres somatosensorials com també els emocionals estan en ple procés de desenvolupament. Ambients rics sí, però, atenció, no pas hiperestimulants. Per fixar tots aquests paràmetres en la seva estructura, al cervell li cal estar relaxat, no estressat, i ha de disposar de descans. L'estrès dificulta el funcionament normal de les connexions neuronals, i és durant el descans que aquestes s'acaben fixant.

Cada infant, cada cervell, té el seu ritme. No convé intentar frenar-lo o accelerar-lo. El desenvolupament cognitiu posterior depèn absolutament d'aquest període d'adaptació a l'entorn, d'autoaprenentatge del propi cos i de la seva relació amb allò que l'envolta. Aquí es forgen els nens segurs i els insegurs; els curiosos i els temerosos; els sociables i els tímids, ... Òbviament, tots aquests trets de comportament es veuen més o menys afavorits per la constitució genètica de cadascú, pel nostre programari bàsic (s'han identificat gens que promouen en major o menor grau la curiositat, la por, la sociabilitat, etc.), però l'ambient que els oferim, i les possibilitats que els donem de gaudir-ne i assimilar-lo, els modulen enormement, potenciant-los o mutilant-los. Quan els meus fills eren petits i els duia al parc, en més d'una ocasió havia vist pares que no deixaven que els seus fills baixessin del cotxet perquè no s'embrutessin o no prenguessin mal. També n'he vist que no els deixaven manipular pals, pedres o pinyes quan surten a la natura, o que els van dient que "no" a tot, per sistema. Aquestes són les maneres més efectives de fer minvar el seu procés d'adaptació a l'entorn i la seva curiositat innata, perquè influiran en l'estructura física del seu cervell, en les connexions que s'estableixin, que portaran amb elles tota la vida.

A nivell educatiu, les conclusions que aporten els estudis neurocientífics són clares: els ambients han de ser dinàmics i estimulants, diversos i novedosos, però no sobreestimulants. Han de predominar les sensacions, amb els jocs, la música, els sentits, la participació i les experiències de la vida diària, de la manera més integrada possible. I tot en un entorn emocional, social i familiar estable, sense presses, sense traumes, que eviti l'estrès de qualsevol tipus. Ja hi haurà temps per aprendre també aquestes altres coses, quan el cervell sigui prou madur i ho permeti, perquè també formen part de la nostra vida.

El proper post: Les mares i els pares influïm clarament en el desenvolupament cerebral dels nostres fills, a través de l'ambient que els oferim. Com afecte, però, la maternitat el cervell de les mares –i dels pares–?